

Prispeval Nina Meh
Ponedeljek, 02 November 2009 14:11

Če sta imela Marx in Engels prav, se ravno danes v primežu kapitalistične globalizacije in ustvarjanja kozmopolitske identitete kuha proletarska vstaja, ki seveda to ne bo. Predpostavimo, da bi se manifestirala v povsem nekaj drugega, kot so proletarske revolucije v Marxovem miselnem času. Če sta imela prav, pravim zaradi tega, ker v Komunističnem manifestu podrobno opisujeta razmere za razmah komunistične misli. In ne samo to, vzporedno s tem napreduje tehnologija, njen napredek pa pomeni, da se bližamo revoluciji političnega in ekonomskega sistema. Če citiram Engelsa v predgovoru k poljskem prevodu: »Najprej zasluži omembo, da je Manifest zadnje čase postal tako rekoč merilo za razvoj velike industrije na evropskem kontinentu. V kakršni meri se v kakšni deželi širi velika industrija, v taki meri raste tudi med delavci te dežele potreba po pojasnitvi njihovega stališča kot delavskega razreda nasproti posedujočim razredom, se širi med njimi socialistično gibanje in večja povpraševanje po Manifestu. Tako je mogoče s številom v deželnem jeziku razpečanih izvodov Manifesta meriti dokaj natančno ne le stanje delavskega gibanja, temveč tudi razvojno stopnjo industrije v vsaki deželi
« (Marx in Engels 2009, 86).

In danes? Julija 2009 je pri založbi Sanje izšla nova slovenska izdaja Komunističnega manifesta, opremljena s predgovori Žižka, Dolarja, Mencingerja, Muršiča in Ramoveša. Kmalu zatem smo lahko bili priča delavskim stavkam v Gorenju in naposled v Muri. Septembra je bil Komunistični manifest na devetem mestu najbolj prodajanih knjig v slovenskih knjigarnah. In če dramtiziramo: knjižnice in knjigarne se svetijo od rdečine. Pred kratkim smo si lahko na Sloveniji 1 ogledali ameriški dokumentarni film o boju za neodvisnost v komunistični Češkoslovaški. Kaže, da je sodobna klima precej ugodna za razpravo o izkoriščanju, torej so Marxove teorije tudi zaradi tega aktualne. Pošast očitno še straši po Evropi.

Realnost pa je drugačna. Namesto da bomo vpili: »Proletarci vseh dežel, združite se!« se sočustvuje: »Pomagajmo proletarcem vseh dežel.« In kaj je bistvena razlika? Gre za t. i. buržujski socializem, ki ga Marx problematizira v Manifestu in je ena izmed njegovih teorij, ki jo lahko apliciramo na sodobne družbene razmere. Do spremembe naj namreč ne bi prišli z nasilnimi revolucijami, ampak po mirni poti. Tako bi lahko v kontekst buržujškega socializma umestili sodobne (humanitarne) profitne organizacije, ki so sicer vodene s strani kapitalistov in si kopičijo dobiček, po drugi strani pa pomagajo ravno predstavnikom – če se izrazim v Marxovem smislu – proletariata in lumpenproletariata. Na nek način navidezno zdravijo simptome bolne družbe, zmanjšujejo revščino in socialne razlike na površju, ne spreminjajo pa temeljev, na katerih rastejo takšne družbene okoliščine, saj bi s tem ogrožali sebe, ker jih producirajo ravno oni. S to masko humanitarne pomoči tako preprečujejo 'revolucije' oz. delavske upore, in tako kot pravi Marx, težave rešujejo s spremembo materialnih življenjskih razmer. Tako se je delavcem v Gorenju minimalna plača povišala in so zaprli usta. Marxov sistem 'izkoriščanja' pa ostaja enak. Paradoks se vidi ravno v tem: kapitalisti so kapitalisti – v imenu delavskega razreda.

Kakorkoli je komunistična ideja danes tudi zastarela in mestoma neuporabna za aplikacijo na

sodobne družbene razmere, pa so po drugi strani današnje razmere mogoče bolj podobne takratnim, kot si predstavljamo oziroma hočemo priznati: nezadovoljen in zatiran delavski razred in peščica 'tajkunov', ki obvladujejo kapital. Ker tudi delovno silo štejemo med kapital t. i. produkcijske funkcije, tako obvladujejo tudi ta segment. Danes proletariat niso samo industrijski delavci, temveč vsi delavci in tudi študenti, ki so izkoriščani za poceni študentsko delo, pri tem pa – če se s tem delom preživljajo – nimajo nobenega finančnega zagotovila za preživetje, če zbolijo. Študent si tako ne more privoščiti biti bolan. Zavemo se, da je izkoriščanje večine v prid manjšini še kako aktualno, ko v časopisih preberemo: »Policija je ovadila upravi IUV, ker sta si na račun podjetja privoščili manikire, kirurške operacije in turistična potovanja.« Edini upravičen razlog za to dejanje na službene stroške bi bil, da si je uprava od krize do krvi zgrizla nohte in je tako prišlo do poškodbe na delovnem mestu.

Dejstvo je, da smo priča globalizaciji kapitalizma. Še danes je aktualna kritika ideje skupne lastnine, ki se je prakticirala nekoliko drugače od izvirne ideje in ki je teoretično možna samo v prvotnem in zrelem komunizmu. In če pustimo ob strani precej zgrešen linearni razvoj zgodovine, ki je enak za vse družbe in kulture in je eden od temeljev marksizma, je zanimivo izpostaviti prav Marxov odgovor kapitalistom, ki mu očitajo, da želi odpraviti privatno lastnino. Pravi: »Zgroženi ste ob tem, da hočemo odpraviti privatno lastnino. Toda v vaši obstoječi družbi je privatna lastnina za devet desetih njenih članov odpravljena; eksistira ravno v tem, da za devet desetih ne eksistira« (Marx in Engels 2009, 116). Ena desetina so seveda kapitalisti, ki imajo v rokah produkcijska sredstva in kopičijo cekine celotnega dobička, medtem ko se delavec prodaja. Dela, da lahko živi. Živi, da lahko dela. Večina je izkoriščana v korist manjšine. Ideje, kakorkoli že utopične in realno neizvedljive, pa so nam lahko ideal, h kateremu stremimo. In napake realizacije socializma v poduk zgrešene manifestacije komunistične misli.

Po drugi strani pa v globalizaciji kapitalizma in komunistični misli lahko vidimo enak cilj: gradnjo nadvladavne, kozmopolitske identitete. Enako vizijo ima danes Evropska unija, ki želi ustvariti 'enakost v različnosti'. Gre se multikulturalista v teoriji, v praksi pa z globalnimi direktivami posreduje 'edini pravi in resnični' model kulturnega življenja. In ja, Marx bi rekel, da z ustvarjanjem ekonomske baze – produkcijskih in lastninskih razmerij, ki jih predstavlja kapitalizem – oblikuje tudi globalno kulturo (družbeno nadstavbo). Tako se že leta 1989 in nato 1997 pojavi direktiva EU o televiziji brez meja, ki med drugim spodbuja prakso, naj »izdajatelj televizijskih programov v okviru svojih pristojnosti rezervirajo za evropska dela večinski delež svojega oddajnega časa«, po drugi strani pa trobijo, kako je takšna direktiva izraz multikulturalnosti in enakopravnosti. Ja, je – vendar so izpustili pomemben pridevnik: gre za evropsko multikulturalnost. Televizija brez meja samo podaljšuje meje simbolne geografije, v katero spada multikulturalnost, in jih ne odpravlja. Gredo se neorasistično politiko v smislu NIMBY – Not In My Backyard. V strahu pred islamizacijo evropskega prostora pravijo: »Nimamo torej kaj proti neevropski kulturi, ampak pri nas naj se pač ne udejanja.«

In če smo že pri dejanjih Evropske unije – tudi evropski parlament je komunizem uvrstil med totalitarnosti, s tem pa preprosto neupravičeno izenačil komunizem kot politični, družbeni in ekonomski sistem, teorijo in realizacijo le-te. Teoretično proletarci namreč ne postanejo totalitaren vladajoči razred, ki še naprej izkorišča, ampak sesujejo sami sebe in nastane brezrazredna družba. Ja, obsoditi moramo realizacijo! In ja, spoštovati vrednote, kot so mir, enakost in pravičnost. V tem smislu citiram kolega, ki je na to temo podal izvrstno mnenje:

Prispeval Nina Meh

Ponedeljek, 02 November 2009 14:11

»S komunistično teorijo ni nič narobe in ima pravične osnove, ampak smo ljudje tisti, ki bi se morali spremeniti, da bi zaživela v praksi. Dokler pa je v ospredju sebičnost in boj za obstanek posameznika, ki ga povečuje kapitalizem in popolna konkurenca, pa je ta teorija le skupek predpostavk, kako bi bilo, če bi bilo ...«

Manifest je bil spisan leta 1848 kot program Zveze komunistov in je šel z roko v roki z meščansko revolucijo in vzponom nacionalnih držav. Njegov namen je bil združiti delavski razred vseh držav s ciljem spodbujati delo revolucionarnih delavskih strank po svetu. Neposredni cilj je bil zrušiti kapitalizem, zgraditi socializem, ki bi kasneje prešel v brezrazredno družbo, komunizem. Komunistična teorija pa je lahko samo teorija ali izkrivljena praksa te teorije. Tako ima njena manifestacija realne posledice še danes npr. na Kitajskem in v S. Koreji. Ko ga beremo, moramo nujno uporabiti kritično oko in zavedanje o današnjih spremenjenih družbenih razmerah. Vsekakor pa je dobrodošla literatura, okoli katere se lahko razvijejo produktivne debate in izmenjajo različna mnenja. Nenazadnje je tako Marxova kot naša želja ustvariti boljši in pravičnejši svet. Svet, v katerem si s svojim denarjem plačujemo manikiro. Ali pa še več: ugotovimo, da manikire pravzaprav sploh ne potrebujemo, saj gre za storitev umetno ustvarjenega trga libidinalnih potreb.